

l-a tipărit, s-a tipărit dar nu mai există exemplare, există sau nu manuscrisul etc. Asemenea indicații incomplete se găsesc și la alți autori.

De asemenea, multe din cărțile, articolele sau corespondențele inserate sînt lipsite de explicații, ceea ce este în contradicție cu sistemul general al lucrării.

La fel, dat fiind că lucrarea se adresează nu numai specialiștilor ci și marelui public, era bine ca autorul să fi fost atent la numirile geografice și la plasarea lor în diferite țări, — în funcție de un anumit criteriu dinainte stabilit și respectat în mod consecvent. Astfel orașul Rîmnicul Vilcea, unde a apărut în 1806 prima carte nouă bulgară tipărită, e dat: « Rîmnic pe riul *Aluta*, România » sau Brașovul și Aradul sînt date în România, dar Timișoara sau Vinga în Ungaria etc. Sînt și alte greșeli la numele proprii românești.

Voievozii romîni sînt dați toți la litera I adică la numele Ioan, indiferent dacă e vorba de Matei Basarab, Vasile Lupu sau ori care altul. Considerăm că cea mai mare parte dintre aceste lipsuri s-ar fi înlăturat în cazul cînd M. Stoianov ar fi lucrat cu un colectiv. Nu insistăm asupra altor greșeli de mai mică importanță, deoarece observațiile noastre nu scad valoarea și utilitatea extrem de mare a acestei publicații. Munca neobosită și competența autorului, cît și îndrumările redactorului (prof. A. Burmov) merită toată lauda. Repertoriul bibliografic rămîne un instrument de lucru indispensabil oricărui cercetător al istoriei bulgare și, în general, sud-est-europene. Așteptăm cu nerăbdare cel de al doilea volum al acestei extrem de prețioase lucrări.

Constantin N. Velichi

Nikola Kondarev, *Идеологията на Любен Каравелов*, Sofia, Editura Partidului Comunist Bulgar, 1957, 303 pag.

Bogata și complexa personalitate a lui Liuben Karavelov, marele luptător, ziarist, scriitor, poet și fruntaș de seamă al emigrației bulgare din România în preajma eliberării Bulgariei de sub jugul otoman, n-a putut fi caracterizată în mod unitar nici de istoricii bulgari burghezi și, după 1944, nici de istoricii marxști. Mai mult, în ultimii ani, lupta de păreri a devenit mai ascutită și ea a găsit loc și în paginile presei periodice. A fost Karavelov un simplu liberal sau un radical burghez, un revoluționar-democrat consecvent sau mai puțin consecvent? Apărătorul acestei ultime poziții în istoriografia bulgară este N. Kondarev, care lucrează de vreo douăzeci de ani în domeniul renașterii bulgare și ale cărui studii despre Levski și Karavelov publicate încă din 1942 sînt cunoscute. Lucrarea de față cuprinde tezele sale fundamentale și argumentația pe baza căreia, după părerea sa, Liuben Karavelov nu trebuie considerat ca un liberal sau ca un radical burghez, ci ca un revoluționar-democrat neconsecvent însă pînă la capăt.

După o scurtă introducere și cîteva precizări în legătură cu biografia lui Karavelov, N. Kondarev trece la o analiză cuprinzătoare a concepției marelui luptător, trăgînd o serie întreagă de concluzii asupra influențelor suferite de Karavelov în Rusia și asupra esenței de clasă a ideologiei sale. Considerînd concepțiile acestuia de pînă la 1866 ca fiind formate sub influența revoluționarilor-democrați ruși, N. Kondarev analizează elementele patriotismului lui Karavelov, activitatea sa ca organizator și conducător al Comitetului central revoluționar bulgar de la București (1869—1874), atitudinea sa antimonarhică și lupta sa pentru o republică democratică și pentru o federație a slavilor de sud. În sfîrșit, după ce trece în revistă concepțiile filozofice materialiste și atitudinea față de cultură a lui Karavelov, autorul se oprește asupra « cotiturii » acestuia — este vorba de retragerea sa din ziaristica revoluționară —, ajungînd la concluziile generale ale studiului său.

Stilul și argumentarea lui N. Kondarev sînt vii, antrenante și, în unele părți, am putea spune, chiar convingătoare. Astfel, se dau o serie de texte, care-l arată pe Karavelov stînd pe poziții ce nu erau slavofile — de exemplu atitudinea sa față de încercarea de a se intro-